

Принцип возмещения ущерба, причиненного в результате неправомерных действий при проведении налогового контроля отражен в ст. 56 Конституции Украины и в ст. 13 Закона, где указано: «убытки, нанесенные неправомерными действиями должностных лиц органов государственной налоговой службы, подлежат возмещению за счет средств государственного бюджета» [1].

Принцип сбалансированности контрольных действий и обмена информацией с другими государственными органами отражен в Законе как функция органов налоговой службы о «передаче материалов соответствующим правоохранительным органам по фактам правонарушений, за которые предусмотрена уголовная ответственность, если их расследование не относится к компетенции налоговой милиции», что недостаточно отражает проявление принципа сбалансированности контрольных действий и обмена информацией с другими контролирующими органами.

Рассмотрев все подходы, классификацию принципов осуществления налогового контроля целесообразно разделить по трем направлениям: общеправовые принципы налогового контроля: законность, юридическое равенство, гласность, ответственность – отвечающие нормам правовой деятельности; специальные принципы осуществления налогового контроля: научность, системность, объективность; специальные принципы организации налогового контроля: независимость, сбалансированность, распределение полномочий, возмещение материального ущерба.

Выводы. Учитывая, что принцип означает «начало», «основа», целесообразно налоговый контроль осуществлять на предложенных принципах. В таком случае их законодательное закрепление будет отвечать основным принципам становления демократического государства: законности, гласности и определенности.

БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЙ СПИСОК:

1. Конституция Украины // zakon1.gov.rada.ua.
2. Налоговый Кодекс Украины от 02.12.2010 № 2755-VI.
3. Бутинець Ф.Ф. Контроль і ревізія: [підручник] / Ф.Ф. Бутинець, Н.Г. Вигорська; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: Рута, 2008. – 294 с.
4. Витрук Г.К. определению понятия «система» / Г.К. Витрук. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.metodolog.ru.
5. Вітвицька Н.С. Державний фінансовий контроль / Н.С. Вітвицька, І.Ю. Чумакова, М.М. Коцупатрий, М.Т. Фенченко. – К.: КНЕУ, 2003. – 378 с.
6. Ногина О.А. Налоговый контроль: вопросы теории / О.А. Ногина. – СПб.: Питер, 2002. – 324 с.
7. Германчук П.К. Ревізія та контроль / П.К. Германчук, І.Б. Стефанюк, Н.І. Рубан, В.Т. Александров, О.І. Назарчук. – К.: АВТ, 2004. – 367 с.
8. Фомичев А.Н. Административный менеджмент: [учебное пособие] / А.Н.Фомичев. – М.: Дашков и К, 2003. – 289 с.
9. Пансков В.Г. Налоговый контроль: проблемы решаются, вопросы остаются / В.Г. Пансков // Финансы и кредит. – 2012. – № 3. – С. 8–11.
10. Слободчиков Д. Налоговый контроль: проблемы и пути решения / Д. Слободчиков // Финансовая жизнь. – 2011. – № 3. – С. 2–27.

УДК 336.71:336.74

Сергеева О.С.

*старший викладач кафедри банківської справи, аспірант
Одеського національного економічного університету*

СТРУКТУРИЗАЦІЯ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ДИНАМІЧНІСТЬ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ БАНКУ

У статті сформовано авторський підхід щодо систематизації чинників, які впливають на діяльність банків. Доцільно при формуванні авторського підходу використати наукові розробки, присвячені систематизації чинників, що впливають на діяльність банків, оскільки грошові потоки, як було досліджено, є її результатом. У результаті проведеного дослідження автором запропоновано поділяти зовнішні чинники на чинники макро- та мікросередовища і внутрішні чинники.

Ключові слова: грошові потоки, банк, зовнішні чинники макро- та мікросередовища, внутрішні чинники

Сергеева Е.С. СТРУКТУРИЗАЦИЯ ФАКТОРОВ, КОТОРЫЕ ВЛИЯЮТ НА ДИНАМИЧНОСТЬ ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ БАНКА

В статье сформирован авторский подход по систематизации факторов влияния на деятельность банков. Целесообразно при формировании авторского подхода использовать научные разработки, посвященные систематизации факторов, которые влияют на денежные потоки, поскольку денежные потоки, как было исследовано, являются ее деятельностью. В результате проведенного исследования автором предложено подразделять внешние факторы на факторы макро- и микросреды и внутренние факторы.

Ключевые слова: денежные потоки, банк, внешние факторы макро- и микросреды, внутренние факторы.

Sergeeva O.S. THE STRUCTURING OF FACTORS INFLUENCING THE DYNAMICS OF BANK CASH FLOWS

This article formed the author's approach to systematization of the factors affecting bank activities. While forming the author's approach, it is reasonable to use research and development devoted to systematization of the factors affecting the cash flows as cash flows are the subject to management. As a result of the study, the author proposed to break up the external factors into the factors of macro- and microenvironment and internal factors.

Keywords: cash flows, bank, external factors of macro- and microenvironment, internal factors.

Постановка проблеми. Незалежно від економічної моделі кожної держави й організації суспільних відносин, банківська система відіграє найважливішу роль у забезпеченні руху грошових потоків. Вона

бере участь у виконанні основних функцій фінансової системи шляхом забезпечення стабільності грошової одиниці; забезпечення переміщення фінансових ресурсів у часі, через кордони держав і між окреми-

ми галузями тощо; розробки й забезпечення способів управління ризиками; забезпечення механізму об'єднання фінансових ресурсів та їх розподілу між окремими суб'єктами господарювання; забезпечення безперерйного функціонування платіжних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливий внесок в управління грошовими потоками зробили зарубіжні автори Дж. Ван Хорн, Б. Колас, Е. Джонс, А.Г. Ріндін, Н.Г. Ермасова та інші. Аналіз вітчизняних літературних джерел показує, що в них також приділяється значна увага концептуальним основам сутності та класифікації, чинникам грошових потоків та їх управління. Цим проблемам присвятили свої роботи українські вчені І.А. Бланк [1], О.В. Васюренко [2], Л.М. Алексєєнко [3], Д.В. Олексіч [4], А.В. Дзюблук [5].

Незважаючи на це, залишається актуальним питання розробки чинників, що впливають на грошові потоки банківських установ.

Постановка завдання. В сучасних умовах грошові потоки банку генеруються під впливом значної кількості чинників зовнішнього і внутрішнього середовища, що значно змінюють їх кількісні та якісні параметри, а отже, визначають можливість досягнення цілей управління грошових потоків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнивши підходи науковців до визначення поняття «чинник», у роботі під поняттям «чинник впливу на грошові потоки банку» пропонуємо розуміти явища чи процеси діяльності банку та/або зовнішнього середовища, наявність і достатність яких необхідна і досить для зміни кількісних та якісних параметрів грошових потоків банку відповідно до визначених останнім цілей і планових показників.

За результатами проведеного контент-аналізу праць вітчизняних та зарубіжних науковців з цієї проблематики нами було виявлено, що комплексні дослідження визначення чинників, що чинять вплив на грошові потоки банку, практично відсутні. Це пов'язано як зі складністю грошових потоків банку як об'єкта управління, так і спрямованістю наукових розробок на управління об'єктами, що в сукупності формують об'єктне поле управління грошовими потоками.

Отже, зважаючи на зазначене, вважаємо за доцільне при формуванні авторського підходу використати наукові розробки, присвячені систематизації чинників, що впливають на діяльність банків, оскільки грошові потоки, як було досліджено, є її результатом.

Отже, за результатами узагальнення нами визначено, що як формування структуризації чинників впливу на діяльність банку науковці визначають значну кількість ознак: місце виникнення (зовнішні та внутрішні); масштаб впливу на досягнення цілей діяльності банку (основні й другорядні), структура (прості та складні), тривалість впливу (постійні, тимчасові і форс-мажорні); можливість впливу (мегарівень, що не контролюється державою; макрорівень, що не контролюється банком, але контролюється державою; мікрорівень, що контролюється банком); напрям впливу (позитивні й негативні); зміст (політичні, правові, економічні, соціальні, технологічні, інформаційні, організаційні тощо); масштаб впливу (загальні, специфічні та індивідуальні); можливість виникнення (реальні й потенційні) тощо.

Слід зазначити, що ми погоджуємось з твердженням, що, з точки зору управління грошовими потоками, найбільш важливим є поділ чинників на внутрішні й зовнішні. Це пояснюється тим, що така структуризація дозволяє визначити можливос-

ті впливу банківських менеджерів на їх динаміку, а отже, й на досягнення цілей управління, адже перші напряму залежить від організації діяльності банку, другі частково або повністю нечутливі до управлінських впливів банківських менеджерів.

Тому, з нашої точки зору, зовнішні чинники нами запропоновано поділяти на чинники макро- та мікросередовища.

Чинники зовнішнього макросередовища мають загальний характер і формують операційне середовище, де банки та їх клієнти здійснюють свою діяльність, прямо (через вплив на розробку банківської політики та стратегії) чи опосередковано (через вплив на фінансовий стан клієнтів і їх здатність користатись послугами банку) впливають на попит і пропозицію на окремі послуги банку та їх вартість. За умови їх сприятливого впливу грошові потоки банків збільшуються за обсягами, покращуються їх якісні параметри, і навпаки.

Узагальнивши розробки вітчизняних і зарубіжних науковців, нами визначено, що до цієї групи чинників доцільно включати політичні, соціальні, економічні та правові чинники, що визначають ключові параметри макросередовища.

Зовнішні чинники макросередовища є такими, що мають опосередкований і відтермінований у часі вплив на грошові потоки банку, який при цьому може бути досить значним. Зважаючи на зазначене, вважаємо, що для досягнення довгострокових цілей управління грошовими потоками банку необхідним є стратегічний аналіз зовнішніх чинників макросередовища та прогнозування їх змін.

Зовнішні чинники мікросередовища мають безпосередній вплив на банк у частині його можливостей генерувати грошові потоки в запланованих обсягах з необхідними якісними параметрами і включають вплив клієнтів, конкурентів та регулятора.

Вплив зовнішнього мікросередовища на грошові потоки банку є значним, на нього впливають як внутрішні чинники функціонування банку, так і чинники зовнішнього макросередовища.

Можливості управління зовнішніми чинниками мінімальні, але завдяки своєчасним заходам банк може пом'якшити їх вплив та уникнути значних втрат. Основна увага має приділятися чинниками, пов'язаним з клієнтською базою банку, оскільки саме вони в кінцевому результаті визначатимуть кількісні та якісні характеристики грошових потоків, пов'язаних з реалізацією функцій банків в економіці і є для них пріоритетними.

Зважаючи на складність і волатильність зовнішнього середовища функціонування банків України, при управлінні грошовими потоками переважна роль повинна віддаватись аналізу та впливу на внутрішні чинники, що мають дати змогу нівелювати або зменшити негативний вплив зовнішніх чинників і являють собою сукупність індивідуальних характеристик банку, які є похідними від цілей діяльності банку на ринку, ресурсів, наявних для їх досягнення та здатності банківських менеджерів ефективно їх використовувати.

Вважаємо, що значний вплив на формування грошових потоків здійснюють цілі й завдання діяльності банку, визначені його власниками на плановий період, задекларовані в банківській політиці та стратегії, де визначаються рівень ризику, тип конкурентної боротьби, тип ринку, географія, спеціалізація, галузева спрямованість тощо.

На досягнення цілей управління грошовими потоками впливають наявні в банку ресурси, характеристика яких наведена в таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика ресурсів банку з точки зору впливу на грошові потоки

Вид ресурсу	Характеристика
Матеріальний	Сукупність основних засобів, обсяги та стан яких повинні бути достатніми для виконання функцій банку як фінансового посередника
Трудовий	Загальна (кількісна та якісна) характеристика персоналу банку як одного з видів ресурсів, пов'язана з виконанням покладених на нього функцій і досягненням цілей функціонування банку; це наявні й потенційні можливості працівників як цілісної системи (колективу), які використовуються і можуть бути використані в певний момент часу. Їх характеристиками є наявна система управління персоналом, корпоративна культура, система підвищення кваліфікації персоналу, поліпшення умов праці, життя працівників банку, наявність матриці розподілу відповідальності та моделі компетенції і повноважень
Фінансовий	Сукупність наявних фінансових ресурсів банку, ефективне управління якими спрямоване на досягнення стратегічної мети діяльності банку – максимізацію ринкової вартості. Фінансові ресурси, виходячи зі специфіки діяльності банку як фінансового посередника, є основним видом ресурсів банку. На цю складову ресурсів банку значний вплив мають власники банку та його організаційно-правова форма
Нематеріальний	Сукупність активів, які не мають матеріально-речової форми, але мають вартісну грошову оцінку, що підвищують ефективність основних бізнес-процесів банку. Найбільш важливими є ліцензії, програмні продукти, бренд, інформація про клієнтів банку, гудвіл (ділова репутація банку), налагоджена взаємодія з власниками, інвесторами, комунікації з державою та суспільством
Інформаційний	Сукупність засобів, методів і умов функціонування інформаційних систем, що дають змогу ефективно використовувати інформаційні ресурси. У сучасних ринкових умовах використання таких систем, як ERP (система планування ресурсів) та CRM (система управління взаємовідносинами з клієнтами), надають можливість банкам автоматизувати бізнес-процеси

Слід зазначити, що на формування грошових потоків банку значний вплив має ефективність банківського менеджменту, що передбачає досягнення цілей діяльності банку за умови раціонального використання наявних ресурсів без загрози втрати фінансової стійкості банку [6].

Висновки з проведеного дослідження. Узагальнюючи результати проведеного дослідження, чинники, що впливають на грошові потоки банку, запропоновано структурувати так:

– зовнішні чинники макросередовища, пов'язані з впливом на банк та інших економічних суб'єктів політичних, правових, соціальних та економічних процесів, що формують операційне середовище, де банки та їх клієнти здійснюють свою діяльність, прямо (через вплив на розробку банківської політики та стратегії) чи опосередковано (через вплив на фінансовий стан клієнтів та їх здатність користатись послугами банку) впливають на попит і пропозицію на окремі послуги банку та їх вартість;

– зовнішні чинники мікросередовища, пов'язані з впливом на банк клієнтів, конкурентів та регулятора в частині його можливостей генерувати грошові

потоки в запланованих обсягах з необхідними якісними параметрами;

– внутрішні чинники, якими є сукупність індивідуальних характеристик банку, похідні від цілей діяльності банку на ринку, формалізованих у банківській політиці та стратегії; ресурсів, наявних для їх досягнення й здатності банків їх використовувати.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент / І.А. Бланк. – Изд. 2, перераб. и доп. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2006. – 653 с.
2. Васюренко О.В. Банківські операції : [навчальний посібник] / О.В. Васюренко. – К. : Знання, 2000. – 243 с.
3. Алексеєнко Л.М. Економічний словник: банківська справа, фондовий ринок (українсько-англійсько-російський тлумачний словник) / Л.М. Алексеєнко, В.М. Олексієнко, А.І. Юркевич. – Тернопіль : «Економічна думка»: Видавничий будинок «Максимум», 2000. – 592 с.
4. Олексіч Д.В. Чистий грошовий потік банківського бізнесу / Д.В. Олексіч. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mer.fem.sumdu.edu.ua>.
5. Банківські операції : [підручник] / За ред. О.В. Дзюблюка. – К. : Економічна думка, 2009. – 696 с.
6. Кириченко О. Банківський менеджмент : [навчальний посібник] / О. Кириченко, І. Гиленко, А. Ятченко. – К. : Основи, 1999. – 671 с.